

Mester Györgyi

Szarvaskői történetek

Címlapterv:

KEGLOVICH TAMÁS MILÁN

Fotók:

KEGLOVICH ANITA

BENCSIK LÁSZLÓ

Szerkesztő:

KÁRPÁTNÉ ÉZSIÁS EDIT

Támogató:

SZARVASKŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

2019

Tartalomjegyzék

<i>Csipkebogyó</i>	4
<i>Virágos Szarvaskő</i>	7
<i>Madarak</i>	10
<i>Apróságok a fűből és a levegőből</i>	11
<i>Csúszómászó világ</i>	14
<i>Az erdész és a medve</i>	16
<i>Farkaskaland Szarvaskőben</i>	19
<i>Arany ősz</i>	20
<i>Irodalom</i>	22

CSIPKEBOGYÓ

A monda szerint, Szarvaskő település nevét a várhegy szikláról kapta, amelyről egy kutyák által üzött szarvasbika, menekülteben, halált megvető bátorsággal, inkább a mélybe ugrott, mintsem hogy megadja magát üldözőinek, és elveszítse a szabadságát.

Hogy hogyan is történt valójában, most elmesélem.

A szarvasok vezére, a méltóságot parancsoló megjelenésű, hatalmas agancsú bika az ünővel és két legfiatalabb utódjával legelészett az árnyas fák övezte tisztáson.

Az erdő mélyén békében éltek, soha embert még nem is láttak. Otthonuk közelségében két napi járóföldre se volt település, melynek lakói akár élelemszerzés, akár a vadászat szenvedélye miatt, háborgatni akarták volna őket, vagy az életükre törnek.

Ugyan a csorda öregjei mesélték, hogy valamikor, réges-régen, az ő erdejükben is jártak puskás emberek, akik hatalmas, robbanó hangok és kurjongatás közepette, megsebesítették néhány társukat, majd a földre hanyatló állatokat eltüntették – de ezek a mesék csak arra voltak jók, hogy a fiatalabb állatokat óvatosságra intsék, ne merészkedjenek ki a nyílt térségre, maradjanak az erdő védelmet, biztos bújóhelyet nyújtó sűrűjében.

Maga a vezér se találkozott még emberrel. Mit is keresett volna itt a sima bőrű, ahol csak patás, szőrös, meg csúszómászó lények fordultak elő. Ezek tudtak itt megélni, az ő otthonuk volt az erdő, őket etette, védte, lehetőséget adva arra, hogy utódaikkal benépesítsék ezt a vadregényes világot.

A vezér szeretetteljes szemmel, lopva nézegette az övéit. Milyen fejlettek, erősek, egyben kecsesek, a fiatal borjú, meg a kis bika. Nem ők az első leszármazottai, számos utóda élt erdőszerte, akik valószínűleg érezték még a nagy család laza kötelékét, de talán már nem is tudták, hogy őhöz tartoznak, neki köszönhetik a létüket.

A zsenge fű csiklandozta az orrát, jólesően harapott belé, s míg fogaival örölte, gyönyörködött az erdő szépségében. Milyen pompás nagy fák alkotják a mi országunkat – gondolta. Délceg, természetes óriások. Jó közöttük élni, kóborolni, megbújni. Ők mindig biztonságot nyújtanak, rájuk lehet számítani.

Míg ezek a kellemes gondolatok kószáltak a fejében, váratlanul rossz előérzete támadt. Talán a hang, ami szokatlan volt, s megbolygatta az erdő békés csendjét. Mintha valami feléjük csörtetett volna, megzörrentek a bokrok, ropogott az avar, törtek a száraz gallyak.

Az ünőt és a kicsiket azonnal figyelmeztette a veszélyre. Lehet, hogy alaptalan a sejtése, de az is megeshet, hogy az életük múlik az ő óvatosságán.

Halkan jelezte az övéinek, vonuljanak vissza, arrafelé, amerről jöttek, ami szokásos bújóhelyük, mondhatni állandó otthonuk volt.

Amikor szerettei eltűntek a szeme elől, előbbre merészkedett. A zajok felerősödtek, az avar ropogása egyre hangosabb lett, a veszély közeledni látszott.

Amikor feltűntek az első kutyák, nem ijedt meg, inkább csak elcsodálkozott. Ilyen élőlényeket még sohasem látott, de az acsargó pofákból, a kimeredő nagy tépőfogakból azonnal tudta, joggal féltette tőlük a családját.

Felemelkedett a levegőbe, majd hatalmas ugrásokkal tört előre. Ellenkező irányba, mint amerre a családja eltűnt, hogy még véletlenül se kapjanak szagot a vicsorgó dögök, és nehogy az övéi nyomára bukkanjanak. Szinte röpült, tajtékozott, patái alatt orkánként kavargott a rőt avar, a fől szálló por pedig, szerencséjére, elhomályosította az üldözők látását, pofájukat, orrnyílásukat eltömte, prüszkölésre készítette őket.

Futott az életérét, de az üldözői állhatatosan követték, képtelen volt lerázni őket. Tudta, nemsokára eléri a Nagy Sziklát, ahol tavaszodván a csorda öregjei szoktak összegyűlni, hogy számba vegyék, hányan éltek túl a zord telet, és vajon mennyi utód követi majd az ő nyomaikat, viszi tovább a fajtájuk létét.

Még nem látta a sziklát, amikor váratlanul égő, csípős fájdalmat érzett a vékonyában. Nem tudta mire vélni, de sejtette, támadótól eredhet a fájdalom, nekik köszönheti. Tehát bántani akarják, talán el is pusztítják, az életére törnek. Örült, hogy a családja nincs látótávolságon belül, ők talán nem is hallják az üldözők zaját.

Összeszedte minden erejét, és a csontjáig hatoló éles fájdalom ellenére, még jobban szaladt, még nagyobbakat ugrott, szinte nyílként szelte a levegőt. Csak egy tétova pillantást vetett a combjára, amin piros patakot látott csordogálni, önnön vérét. Hát megsebezték. De ő nem adja, nem adhatja fel. Az övéi sorsa is múlhat azon, meddig bírja még, milyen messzire képes elcsalni maga után az üldözőit.

A vére cseppenként hullott, és mindenütt, ahová csak ugrott, vörös gyöngyfüzér formájában hagyott nyomot. Végre feltűnt a szikla. Ha eljut odáig, és lesz ereje felkaptatni rá, talán nem érik utol. Mindenkinek, még az erősebb bikáknak is kihívást jelentett felhágni a sziklára, hiszen a meredek oldal éles szikladarabokkal volt teletűzdelve, s jutalmul hiába kecsegtetett békés pihenővel, ragyogó körkilátással a szélesen biztonságos, lapos tető.

Elérte. Összeszedte minden erejét, és sebesülése ellenére, felszökkent a meredek kőfalra. Lába megcsúszott, de aztán kapaszkodót talált, és megtámasztotta magát. Még egy kisebb ugrás, és biztonságban lesz.

Csak azzal nem számolt, az őt űző, könnyű testű, de izmos kutyák, véredek módjára loholnak a sebzett vad után, s arra vannak betanítva, hogy a prédát mindenáron meg kell szerezni. Utolérték, és a falkából három is feljutott a sziklára.

És akkor ő döntött. Még sohasem kísérelte meg, de meg kellett tennie. Itt volt az idő, hogy próbára tegye a bátorságát, s saját magát megmértesse. Nekiveselkedett, és azzal a lendülettel a levegőbe szökkent. Repült, hasította a levegőt, majd egyszer csak földet ért. A kutyák odafenn szűköltek, acsarkodtak, utána ugrani azonban egyiknek se volt mersze.

Lassan elült a zaj, a mérgelődő szavak, a csörömpölés, majd a kutyákat gazdáik magukhoz szólították. Ez a vad már nem kerül puskavége, új préda után kell nézni.

Sebesülten feküdt egy bokor tövében, és arra gondolt, ha a szeretteinek hiányzik, nem hagyják annyiban. Megkeresik, és meg is fogják találni.

Lomha sötétség fonta körül, leszállt az éj. A fáradsága lassan elnyomta őt is.

Hajnalodván apró, finom avarropogásra ébredt. Sajgó vékonyát nyalogatva várta, mi bújik elő az oszló homályból, ellenség vagy barát. Hamarosan az övét pillantotta meg.

Kövelték a vérnyomot, mely elvezette őket a sziklához. Körbejárták, megkerülték a hatalmas kőtömböt, így akadtak rá. Most, hogy az övéi közt volt, tudta, meg fog gyógyulni, rendbe jön, és felnevelheti a soron következő új nemzedéket is.

Eltelt egy év, és csodák-csodájára, a vércseppek nyomán, amerre a vezérbika menekült, apró levelű, puhatüskés, hajlékony ágú zöld bokrocskák bújtak ki a földből.

Újabb pár év múlva a bokrok kiterbélyesedtek. Tavasszal talpig virágba öltöztek, halvány rózsaszínű virág borított minden bokrot. A kecses szirmú virágokból őszre apró, vérvörös gyöngyhöz hasonló bogyók lettek.

Az úton végig, amerre a menekülő vezérbika a vérét hullatta, egy sor csipkebogyó bokor bújt ki a földből, és egyre csak szaporodtak, szaporodtak, mindenki nagy örömére.

A bátor szarvas megőrizte a szabadságát, ezzel példát mutatott a többi állatnak is.

A vérevel jelölte ki a vadvilág számára a szabadság útját, és hogy ezt el ne felejtsek, emlékeztetőnek ott vöröslik minden októberben a sok-sok csipkebogyó bokor.

VIRÁGOS SZARVASKŐ

Még az ősidőkben történt, amikor a bölcs öreg Természet apó úgy döntött: minden növénynek legyen zöld a szára és a levele, de a virága maradjon fehér. Úgy gondolta, ha külső formájukban változatosak, színben azonban egyformák lesznek, sohasem fognak összeveszni, nem irigykednek majd egymás szépségére.

Hosszú ideig így ment ez, mígnem egy télvégi napon a **hóvirág**, hogy megszabaduljon a

Keglovich Anita

vállán lustálkodó utolsó hópelyhektől, megrázta kicsiny fejcskáját, és az akkorát csendült, hogy felriasztotta álmából a békésen szunyókáló, külsejében hasonló **harangvirágot**.

A bonyodalmak ekkor vették kezdetüket. A szegény harangvirágnak ugyanis azon nyomban lelkiismeret-furdalása támadt: bizonyára elaludt, ezért egyenesen neki szánták a hangos ébresztőt. Nagy nehezen kikecmergett a még kemény hópáncél alól, hogy szétnézzen a külvilágban. Körbekémlelve azonnal rájött: ez még nem az ő ideje, vagyis odébb van még a nyár, melynek ő szokott lenni az előhírnöke. Fázósan húzta magára zöld leveleit, de így is majd megfagyott, nem bírta abbahagyni a didergést. A dermesztő hideg hamarosan kékre festette fehér szirmait.

Bencsik László

Mikor kissé megenyhült az idő és olvadni kezdett, a tócsák fénylő felszínén meglátta önnön tükörképét. Meglepődött nagyon, hogy milyen szépen mutatnak fagytól megkékült szirmai. Nem is bánám, ha így maradna - szólalt meg fennhangon. Aztán magában továbbgondolta a dolgot: ha Természet apó meglátja, biztosan nem engedi, hogy megtartsam a kék szirmokat. Bárcsak megtarthatnám őket! - sóhajtott.

A pajkos szél felkapta a sóhajt, és maga előtt kergetve, üzve, egészen Természet apó füléig juttatta.

Természet apó nemhiába volt öreg és bölcs, a sóhaj a szívéig hatolt, és megértette, hogy minden virág, akármilyen kicsi és szerény is, boldogan viselne szebb külsőt, hiszen a szépség iránti vágy mindenki szívében titkon ott lapul. Végül is, attól a világ is tarkább, élvezhetőbb lenne. Elhatározta hát, hogy korábbi döntését megváltoztatva, egyetlen kívánságát teljesíti minden virágnak.

Az elhatározást tett követte, s elindult, hogy sorra látogassa kedves virágait.

Nagy meglepetésére, a legszerényebb virágok, a **kárpáti kőhúr**, a **fehér lóhere**, az **ujjas keltike**, a **ligeti szellőrózsa** és az **ernyős virágzatú sújtár** - melyek kitüntetésnek érezték, hogy hótiszta, fehér a színük -, teljesen meg voltak elégedve a külsejükkel, így azt kérték, esetükben maradjon minden úgy, ahogy van.

A harangvirág büszke volt szirmai új, kék színére, ezért azt kívánta, az ne is változzon meg többé.

A földből, a melengető nap sugaraira előbúvó **oroslánszáj** magatartása azonban ugyancsak megdöbbenette Természet apót. A kis haszontalannak - aki nevéből adódóan, egy oroszán bátorságát vélte a magáénak -, még ki sem simultak a hosszú, téli szunyókálásban meggyűrődött apró levelei, amikor máris megjegyzést tett a közelében viruló, új színben pompázó harangvirágra.

- Egyeseknek lehet, másoknak meg nem, kiríni a tömegből?! Ezt meg ki engedte meg neked?! - förmedt rá a félénk harangvirágra.

- Te is kívánhattál volna egyet, egyetlenegy, ha nem lennél ilyen féltékeny és önző. Látom, egészen elsárgultál az irigységtől - szólalt meg Természet apó. Maradj is így, mert ez meg az én kívánságom.

Tulajdonképpen nem is jártam rosszul - gondolta magában később az elégedetlenkedő oroslánszáj. Sőt,

amikor azt kellett látnia, hogy más virágok - a **festő csülleng**, a **magyar zergevirág**, a **kővirózsák** egy része, a **borsos varjúháj**, a **réti boglárka** és a **homoki pimpó** - kifejezetten áhítoznak a sárga színre, egészen meg volt elégedve magával.

Természet apó a többi virágtól is megtudakolta, milyen szint szeretnének maguknak.

A **karcsú sisakvirág**, a **tavaszi csillagvirággal** és az **ujjas kosborral** egyetértésben, a sötétkék szín mellett döntött.

A **leánykökörcsin**, a **feltűnő turbánliliom**, a **halvány sáfránnyal** és a **kővirózsák** egy másik csoportjával együtt a rózsaszínt választották. A **magyar szegfű** lila akart lenni.

Néhány fűféle úgy gondolta, ők a fény áttetszőségét szeretnék a magukénak tudni, így a **kunkorgó árvalányhaj**, az **erdélyi nyúlfarkfű**, az **északi jávorka** és a **karcsú fényperje** meg is kapták, amit kértek. Rajtuk azontúl mindig áttűzött a nap sugara, utat adva ezzel a fénynek.

Egy külön is feltűnt a színért sorban álló virágok között, mégpedig a nőszirm. Ő furcsa kéréssel állt elő, vagy talán csak a mohóságát akarta a határozatlanság látszatával leplezni. Sajnálkozva, szabadkozva adta elő Természet apónak, hogy ő képtelen választani két csodálatos szín között. Mármost nem tudja eldönteni, sárga legyen, vagy lila?!

Apó - aki időközben túltette magát a gonoszkodó oroszlánszáj esetén -, teljesítette a szokatlan kérést, és attól kezdve a nőszirm **tarka nőszirmként** pompázott, egyidejűleg viselve mindkét óhajtott színt, a sárgát és a lilát is.

Kívánság terén azonban az egyik virág, **enyveske** még a bölcs öregnek is fejtörést okozott, ugyanis nemhogy nem kívánt semmit, megszólalni se volt hajlandó, szorosan összezárta a szirmait. A többiek azonban igencsak

kedvelték ezt a társukat. Sorra dicsérték hát kecses kis alakját, szárát, formás szirmait, leveleit. Még a szél is azt susogta, „szép vagy, nincs miért szégyenkezned”. Enyveske nem bírta sokáig elviselni a bókákat, egyszer csak elpirult tőlük az összes szirma. Ettől pedig még szebb lett, így a ki nem mondott kívánsága is teljesült: csodálatos, enyhén piros szirmú virággá vált, és úgy is maradt mindörökre.

Természet apónak köszönhetően a többi fehér virág is színt vagy illatot kapott, ki-ki a kívánsága szerint. És mivel jól és okosan tudtak kívánni, így lett általuk minden évszakban sokszínűen tarka, illatos és gyönyörű Szarvaskő.

MADARAK

A szarvaskőieknek, egy kerek évből öt hónapon át, a télies időnek köszönhetően, általában az ébresztőóra csörgésére nyílik a szeme, nem úgy az év további részében, a maradék hét hónapban.

Akkor ugyanis, az óránál sokkal kedvesebb, barátságosabb hang ébreszti őket, az ablakok előtti fák lombkoronájában, illetve a környező erdőkben tanyázó, náluk is korábban kelő madarak hangja.

Ezek között aztán akad mindenféle csodás trilla, **kövi** és **vízirigófüttyel** kevert **verébsivít**, s a tarkabarka had csicsergésébe vegyülve, nem marad el a **búbos cinegétől** a harsogó „kicsit ér”, s a „nyitnikék” sem.

Néha a **macskabagoly** huhogása is hallatszik.

Szívhez szól a **kis légykapó**, a **bajszos sármány**, és a **mezei pacsirta** édes hangja, s fülbemászon művészi dallamot ad elő a **hegyi billegető**, s a **stiglicként** is becézett tengelic.

Mintegy óramű pontosságával kelnek e kedves madarak, s kezdik korai, ébresztő dalukat. Lehet hűvös a hajnal, szemetelhet az eső, fújhat a szél, az ő daluk áthatol a világ eme természetes zajain.

Keltenek, egyidejűleg elkápráztatnak változatos színskálájú énekhangjukkal, mellyel fáradhatatlanul dalolnak, fűjják az aznapra rendelt dallamot.

A fülnek kedves hangok mellett, a szemet is kényeztetni a kép, melyet a szarvaskői honos madarak, a fekete-fehér-piros **közepes fakopáncs**, a **rozsdafarkú**, a **csuszka** díszes tollruhájának látványa nyújt.

Szürkeségében is megkapó a kicsi **szürkebegy**, és fekete színe miatt sem gyászos madár a **holló**.

Ragadozóként ismert, de mégsem gonosz az **egerésző ölyv**, s az időnként feltűnő, ritkaságszámba menő **törpe sas**.

E színes, változatosan hangos körkép épp úgy részese a település életének, mint maguk a lakók, s az épületek.

APRÓSÁGOK A FŰBŐL ÉS A LEVEGŐBŐL

Szarvaskői rét. Beborítva százféle fűvel, gyommal, gizgazzal, vadvirággal, bogáncssal, s közöttük rejtekezve számos rovarfaj, bogár.

Gyermekem, mint afféle karámból szabadult kiscsikó, össze-vissza szaladgál rajta. Rúgja a labdát, helyette néha csak egy fücsomót, zsombékot talál el, kedve mégsem lohad. Fáradhatatlanul vágta, hányja-veti magát, a két kövel jelzett kapuba saját magának rúg gólt, de nem bánja.

Már otthon sem bírt magával. Amióta beköszöntött a tavasz, alig lehet becsalogatni az udvarról. Kényszerű fogságát a lakásban azzal oldja, hogy ott is rohángál, mintha megkerült volna. Szobából ki, konyhába be, cikázik, az ajtókat csapkodja. Hiába szólok rá. Tudom, azt akarja elérni, legyen elegendő az élénkségéből, és menjünk ki a rétre.

Elnézem kipirosodott arcocskáját, izzadtságtól csatakos göndör hajtincseit, egész boldog kis lényét. Nincs szívem rászólni. Legalább idekinn tombolhassa ki magát.

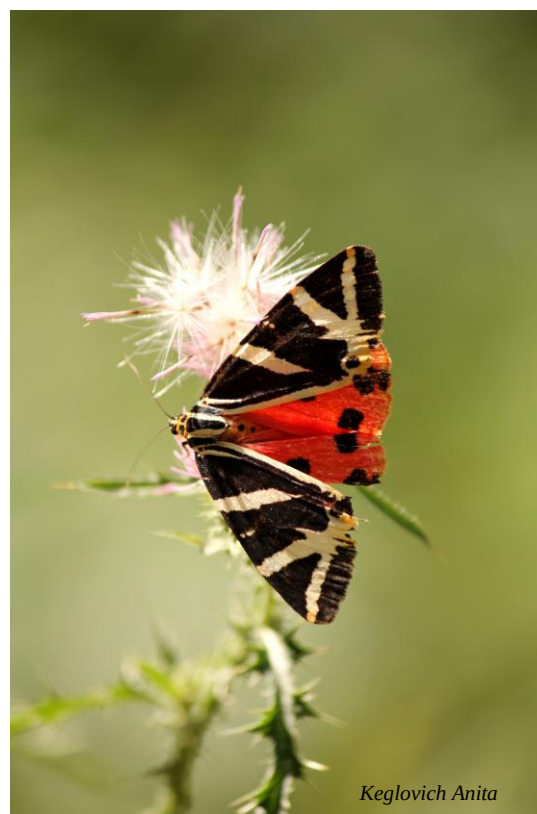

Elnyúlok a pokrócon, szemem egy pillanatra behunyom, élvezve a nap jóleső melegét. Ekkor valami hozzáér a kezemhez. Talán egy hangya. Egyet mozdítok rajta, de a valami érintése nem szűnik meg.

Felülök, szemem tágra nyílik: egy hatalmas, zöld szörnyeteg terpeszkedik a kézfejemre, egy **imádkozó sáska!** De milyen békés. Most jobban megnézve, a gigantikusnak tűnő lény, zöld lovacskához hasonlatos. Nem is ló, büszke táltos, hiszen szárnyai vannak. Délcegen kihúzza magát, s amikor kezemet arcomhoz közelítem, sem ijed meg, és elrepülni, elugrani sem akar. Tetszik neki a kézfejemre való pózolás. Finoman a mutatoujjamra tessékelem, hogy közelebből is szemügyre vehessem.

Szarvaskőben többféle érdekes rovar, mint pl. a **pirregő tücsök**, illetve ritka bogárfaj - **magyar virágdíszbogár**, **holttetetős ormányos bogár**, **szarvasbogár**, **hőscincér**, **védett légycincér** - is fellelhető.

Szemet gyönyörködtetnek a helyi pillangók - **medvelepke, tárkányüröm, fecskefarkú pillangó, macskabere cincér lepke, apolló lepke, közepes araszoló, bagolylepke, nagyfehérsávós lepke** -, s különleges sáskafajták is élnek itt - **réti sáska, kékszárnyú sáska, szalagos sáska** -, de ilyen szép példánnyal, mint ez az imádkozó sáska, rég nem találkoztam.

Gyermekem, észrevéve, hogy figyelmem már nem rá irányul, szemem nem az ő bolondozását követi, egy pillanatra megtorpan.

- Anya, mit nézel? - kérdi.
- Gyere csak - mondom. Ha szép finoman közelítesz, nem fog elugrani.
- De micsoda? – kérdezi ismét, közben óvatos léptekkel egyre közelebb jön. - Egy béka?

Bár előfordul itt **vöröshasú** és **sárgahasú unka**, sőt, **barna varangy** is, magyarázni fölösleges, hiszen fiam közben ideért a pokrócra. Lehajol, aztán le is kucorodik mellém. Mozdulatai kimértek, lassúak, nem akarja elriasztani azt a csodalényt, amit még sohasem látott.

- Nem csíp? - kérdi suttogva.
- Láthatod, akkor nem tartanám a kezemen.
- Megfoghatom én is? - firtatja tovább.

Helyeslő bölintásomra felbátorodik. Közelebb nyújtja a kezét, s én nyugodt mozdulatokkal ráteszem a zöld lovacskát. Gyermekem fel se szisszen, annyira megbízik bennem. Ha én azt mondtam, nem harap, őt sem fogja bántani.

Azután vagy egy órán keresztül csak bámuljuk a kis lényt. Néha kinyújtózik, parányit előrébb araszol. Az ökölbe szorított gyermeki kézfejen úgy támaszkodik, mintha csak kifelé nézegetne

egy erkélyről. Most nem ló, most egy bámészkodó idegen lény. Csak néha váltunk egy-két szót egymással, amikor gyermekem megjegyzi.

- Látod, a feje egészen szív alakú. Micsoda nagy szemei vannak! A testéhez képest a csápjai is hosszúak.

Most én próbálok valami újat hozzátenni.

- Nézd csak! A felső egypár lábán mintha apró zöld, passzos rövidnadrágot viselne. Mulatságos nem?

De mégsem nevetünk, nem akarjuk még véletlenül se megtörni a varázslatot, hogy megtűr, sőt, azt lehet mondani, barátságába fogadott bennünket egy imádkozó sáska.

A nap lebukni készül a hegyek mögött, szedelőzködünk. A sáskát óvatosan a fűbe helyezzük. Miután elbúcsúztunk tőle, hazafelé indulunk. Gyermekem csendesen jön mellettem, és a kezemet fogja. Otthon sem kezd azonnal szaladgálni, inkább arra kér, vegyünk elő egy rovarokról szóló könyvet, és nézzük át együtt, van-e benne a sáskákról szó. Ha pedig itthon nincs ilyen könyv, akkor másnap feltétlenül vegyünk egyet - amit meg is ígérek. Hogyne ígérném meg, hiszen csoda történt! Egy sáska megszelídítette a gyermekemet...

Keglovich Anita

CSÚSZÓMÁSZÓ VILÁG

„Vajon miért vagyok én más, miért nem vagyok olyan zöld, mint a testvéreim?!”

A kicsi gyíkban újra és újra felmerült a kérdés, de választ rá még az édesanyjától sem kapott. Ő sem tudta ugyanis megmondani az okát, miként is történhetett, hogy a puha héjú tojásokból kikelt, nyolc **zöld gyíkocsk**a közül, ez a fia miért született fakósárga színű bőrrel? Talán idő előtt repedt fel a tojás héja, ki tudja?!

A rokonok is értetlenül álltak a dolog előtt, hiszen ez a szín az ő fajtájuknál igencsak különcségnek számított. Gyíkemlékezet óta egyformán zöld külsejű volt náluk mindenki, és még soha, senki nem viselt ilyen kirívó, fakósárga bőrruhát.

Szegény kicsi gyíknak sok problémája származott a színéből. Elsősorban az, hogy lépten-nyomon megszólták. Sem a rokonság, sem az ismerősök nem voltak elnézőek vele, senki nem szánta, csak kritizálták, nem tudtak kibékülni az ő átlagostól eltérő színével.

Társai főként azért nehezteltek rá, mert a közös játékban zavarta őket. Vele ugyanis nem lehetett a szabad ég alatt, a fűben hancúrozni, hiszen a sárga szín azonnal felkeltette valamelyik

éhes ragadozó madár figyelmét, és máris terített asztallá vált volna a kicsi gyíkok játszótere.

És akárhogy vesszük, neki se volt jó, hogy sohasem tudott a bújócskában úgy részt venni, hogy feltűnő sárga színe miatt, elsőnek ne őt találják meg a zöld fűszálak között.

Kiközösítés és szomorúság lett a része a kicsi gyíknak.

Elmúlt az első nyár. A természet harsány zöld színét, mint valami lenge nyári ruhát, levetette, és az idő előrehaladtával, valami hozzá jobban illő, komoly, sárgásbarna ruhát öltött.

A zöld fű előbb megsárgult, majd teljesen elszáradt, a színe pedig világos barnára változott.

A mi kis gyíkunk örült ennek a legjobban. Az ő bőrszíne is megváltozott kissé, mintha csak a természetet másolná, elkezdett sötétedni, és kissé meg is ráncosodott. Már nyugodtan múlathatta az időt a mezőn, mert a száraz fűszálak teljesen elrejtették őt.

Az öröm mellett azonban nemegyszer eszébe jutott, mi lesz vele jövő tavasszal, ha a zöld sarjűfűben, barnába hajló sárgás ruhácskája miatt, ő megint jól látható lesz a közös játékok során, illetve színe nem rejtí, sőt, étekül kínálja fel a nagy madaraknak?

De elmúlt az ősz is. Beköszöntött a fagyos tél, hó borított erdőt-mezőt. Minden gyík téli álmra készült. Kicsi gyíkocskák is talált magának egy sziklahasadékot, amelyben úgy gondolta, kitelelhet. Legalább amíg alszik, nem emészti magát az ő különleges, sok bánatot okozó színe miatt.

Hosszú volt a tél, azonban egyszer annak is vége szakadt. A gyík família ébredezett.

Mivel minden élőlény melege vágyott, a szarvaskői **erdei sikló**, a **rézsikló**, a **vízi sikló**, a **kockás sikló** mellett, a **pannon gyík**, és a zöld gyíkcsaládok tagjai is nagy lelkesen gyülekeztek az egyik tágas, erdei tisztáson.

A megújult zöld fűben csak úgy nyüzsgött a sok kisebb-nagyobb csúszómászó. Örültek egymásnak, na meg a napfénynek, hogy végre átmelegedhetnek.

Bár fiai már felnőttek, gyíkmama mégis aggódva vette sorra, ott van-e mindegyik gyermeke? Elszoruló szívvel, szeme egyre csak a sárga kicsi gyíkocskát kereste, mert őt nem látta sehol.

Kérdezgette itt, tudakozódott ott, nem látta-e valaki az ő külön kis csemetéjét?

Akkor váratlanul valaki hozzásimult, és odasúgta: mama, itt vagyok.

Gyíkmama ekkor egy csodaszép, kecses, de mégis erőteljes fiatal gyíkot látott meg maga mellett, aki már nem volt fakósárga, hanem élénkzöld színű, mint maga a harmatos, friss fű. Az eltelt idő alatt ugyanis többször is végbement rajta a változás, levedlette a bőrét, és olyan zöld lett, mint a társai.

Sőt, nemcsak olyan lett, mint a testvérei, de még szebb is náluk, igazi smaragdzöld.

AZ ERDÉSZ ÉS A MEDVE

Már egy évtizede magányosan élt az erdőben, de nem szenvedett tőle. Az ő választása volt, senki másé, hogy különvált a közösségtől, kivonta magát a kis település életéből. Szarvaskői erdész volt, a természetes lét szerelmese, de különösen az erdőt szerette, minden teremtményével együtt.

Naponta sok kilométert megtett, fáradhatatlanul rőtta az erdei ösvényeket, félévente elkoptatott egy bakancsot. Minden alkalommal ellátogatott a kihelyezett etetőkhöz, feltöltötte azokat, az orvvadászok csapdáit felszedte, tönkretette, ha útjába sérült állat került, hazavitte, ápolta, majd szabadon engedte.

Szerették az állatok, nem féltek tőle, nagyon tudott bánni velük. Így járt vissza másnaponként, a törött szárnyát újra használni tudó, ünneplőruhás öreg szarka, és a kerítés korlátjáról bámészkodott befelé. Na, nem pusztán barátságból látogatott el az erdészlakhoz, egy kis számítás is volt benne, hiszen tudta, hamarosan magot szórnak elé, s az erdész „beszélget” is vele, amit ő mindig barátságos cserregéssel viszonzott. Így társalogtak. **Szarvasok**, kisebb **őzcsorda**, sőt néhány **muflon** is megfordult a közelben, tudták, érezték, ott veszély nem fenyegeti őket. Az őzek ugyan néha-néha megdézsmálták a friss konyhakerti növényeket, vagy megrágták a facsemeték kergét, de igazi kárt sohasem okoztak. Az udvaron egy kis **vadmalac** is növekedett, valahogy lemaradt az anyjától, úgy került a házhoz.

A rengeteget azonban nem csak ilyen szelíd jószágok népesítették be, maga útját járta a **hiúz**, **farkas** üvöltése hallatszott az éjben, s néha a **medvék** is lejöttek a sűrű fákkal borított magasabban fekvő erdőkből.

Egy hajnalon, szokása szerint az erdőt járta, amikor a sűrűben egyszer csak gyenge, nyivákoló hangot hallott. A hang forrását keresve, hamarosan ráakadt egy kicsi medvebocsra. Végig se gondolta a lehetséges következményeket, már nyúlt is hozzá. Azonnal látta, hogy a talpát átfúrta egy jókora ágdarab, a seb gyulladt volt, erősen gennyezett, a kis állat teljesen le volt gyengülve. A karjába emelte a szinte öntudatlan, bundás testet, amikor a közelből morgás figyelmeztette, hogy nincs egyedül. Ő mégis, ügyet sem vetve arra, hogy döntése esetleg nem egyezik az anyamedve szándékával, gyors léptekkel hazafelé vette az irányt. Egy darabig nem csak érezte, hallotta is, hogy az anyaállat biztonságos távolságból követi, de nem közelítette meg. Talán már le is mondott a beteg kölykéről, az állatok megérik, ha valami már menthetetlen.

Épségben hazaértek. Rögtön nekifogott a botdarab eltávolításának, a sebet fertőtlenítette, kötést tett rá, és a kis állatba kevés folyadékkal beleerőltette azt a szert, amiről biztosan tudta, ha cseppnyi esélye is van a bocsnak, használni fog.

Eleinte óránként nézett rá, később az állat kicsit felélénkült, mocorogni kezdett, láthatóan könnyebben viselte a sérülését is. Amikor már meg lehetett etetni, csak akkor kezdett vele barátkozni. A bánatos medveszemek hálásan néztek vissza rá, miközben tulajdonosuk mohón szívta a gyógyszerekkel dúsított kecsketejet.

Na, végre egy nőnemű lény is került a házhoz - jegyezte meg félhangosan, és elmosolyodott. Megszokta, hogy magában beszél, hiszen nem volt kihez szólnia. Az állatokat becézte, ha szólhatnékja volt. Most legalább volt kihez.

A kis bocs szépen gyógyult. Egy idő múlva, már csupán a durva felületű, kerek, piros heg mutatta, hogy a talp valaha komolyan sérült.

Míg nem volt teljesen jól, az ágya mellé leterített pokrócon altatta, néha még éjjel is felriadt és ránézett, nincs-e valami baj, lélegzik-e még. Gyógyulása után a mackólánynak szokása maradt, hogy mellette aludjon a földön. Elkergetni se tudta, pedig jobb lett volna, ha az istállóban alszik, ahol a jászol mellé vackolt neki. Talán félt az üres helyiségben, vagy csak annyira hozzászokott, ki tudja, tény, hogy a ragaszkodásától nem szabadult. Egy idő után nem is bánta, bár sokszor eszébe jutott, a medve örökre még sem maradhat a háznál. Nem csak kedvelte, megszerette, s ha nem szégyellte volna, meg is könnyezi, amikor egy év elteltével úgy döntött, vissza kell küldenie az erdőbe.

Többször kísérelte meg otthagyni, aztán hátat fordítani, és eljönni, de csak nagy sokára sikerült. Akkor is úgy, hogy lövésekkel kellett szaporább távozásra bírni, amit a medvelány először nem is értett. Amikor aztán közvetlenül mellé lőtt, akkor lassan megindult az erdő sűrűje felé. Nem szaladt, tudta, hogy úgysem bántaná.

Ekkor egy hónapra beköltözött a faluba, egyik távoli rokonához, gondolván, ha a medve vissza is jön a házhoz, de ott nem talál mozgást, majd leszokik a visszajárkálásról, és végleg megtalálja helyét az erdőben.

Azért később is hiányzott neki. Reggelente, amikor kilépett az ágyból, talpával egyből a selymes mackóbundát kereste. Szomorú volt, hogy nem találta. Mintha egy kedves nőnemű lényt veszített volna el. Emlékezett, hogy éjszakánként néha arra riadt, a medve az ágyról lelógó kezét nyaldossa, vagy csak rátette a mancsát az ő karjára.

Ez is hiányzott, meg minden, ami hozzá kötötte. A róla való gondoskodás, a tőle kapott szeretet. És ekkor gondolt először arra, hogy asszonyt kellene hozni a házhoz, nem jó egyedül.

Nagy ritkán, de továbbra is bejárt a nagypiaci napon a faluba. Egy alkalommal, új árust fedezett fel a kofák között. Fiatal, barna lány volt, talán még a húszon is innen. Erdei gyümölcsöket, gombát árult, kézi fonású kosárból. Megszólította, hogy közelebbről is szemügyre vehesse. Először a gyümölcsök felől érdeklődött, aztán vásárolt tőle, pedig mi szüksége volt neki málnára meg szederre? Hiszen ő ismerte a legjobb lelőhelyeket, már le sem hajolt értük, olyan természetes volt, hogy leszedheti, hogy bőségesen van belőle.

A lány kellemesen mély, borongós hangon válaszolgatott neki. Jobban megnézte magának. Az arca pirospozsgás volt, mint aki minden idejét a szabadban tölti, dús szemöldöke alól, meleg, barátságos pillantású barna szempár sütött felé. Ajka telt volt, s természetből rózsaszínű, apró, erős fehér fogai kivillantak minden mosolynál. Haja tekergő örvény volt, vastag, selymesen sötétbarna zuhatag. Az alakját alig látta, mivel egy lánynak ült, de abban biztos volt, hogy az erős vállak alatt kemény keblek, izmos, masszív kis test következik, mely

formás, de erős lábakon áll. Olyan középtermetű volt, mint egy süldő mackólány. Csak ekkor gondolt arra, hogy kedves állatával hasonlítgatja össze a barna szemeket, a masszív testalkatot, a kedvességet...

A lábszárközépig érő szoknya alól, kilátszott a két kis tömött lábfej. Az egyiken ekkor váratlanul egy kerek, piros forradás nyoma tűnt elő. A lány észrevette, hogy a férfi pillantása a lábára szegeződik, ezért zavarában maga alá húzta, azonban ekkor, a hirtelen mozdulattól láthatóvá vált, ugyanolyan heg van a talpán is. Mintha valami átszúrta volna a lábfejét.

Az erdész megvette a lány aznapi egész árukészletét, sőt, még hozzátette, hogy mivel nagyon szereti a málnát, másnap is eljön.

Mielőtt visszament volna az erdészlakba, betért a korcsmába, hogy a lány felől érdeklődjön. A korcsmáros nem, de a felesége tudott róla valamit. Állítólag, legalább is, a mindentudók azt rebesgetik, a lány egyedül él az erdőben, végtelenül szegényes körülmények között, egy egyszerű fatákolmányban, amiben még ágy sincs. A földön alszik egy régi pokrócon. Eredetileg nagy pereputtyal jött, szülők, rokonok, sok apró gyerek, átutazóban voltak. Letelepedtek, megpihentek az erdőben. Ugyan messze voltak a falutól, de amikor eltűnt egy birka, őket gyanúsították, mivel idegenek voltak, és nagyon szegények. A károsult gazda fejszével meg a szomszédokkal indult az erdőbe, kideríteni az igazságot. Hogy igazán vétkesek voltak-e, vagy sem, akkor még senki sem tudta, de a család mégis gyorsan táborot bontott, el akarván kerülni az összetűzést. Eltűntek, sátrastul, szekerstül, pereputtyostól.

A lány éppen az erdőt járta, gyümölcsöt, gombát szedett a piacra, és mire visszatért, hűlt helyét találta a családjának. Eleinte érdeklődött utánuk, de aztán abbahagyta. Őt nem bántotta senki, hiszen tudták, elment volna ő is, ha ludas a dologban, aztán meg előkerült az elveszettnek hitt birka is. A lány ittragadt. Hogy tényleg így volt-e, vagy másképpen került erre a vidékre, biztosat senki sem tudott. Egyszerű lány volt, erdőben élt, a sérülését gombázás közben is szerezhette - gondolta az erdész, de egyre csak foglalkoztatta a dolog. Egészen addig, míg el nem döntötte, hogy feleségül veszi, úgyis olyan asszony kell a házhoz, aki megszokta az erdőt.

A faluban ülték meg az egyszerű lakodalmat, majd kivitte az új asszonyt az erdészlakba. Nem volt annak szinte semmi holmija, azon kívül, amit magán hordott. Az első együtt töltött estén fáradtan aludtak el.

Éjszaka az erdész hirtelen felriadt álmából, de nem értette az okát. Amikor magához tért, rögtön az asszonyt kereste mellette az ágyban, azonban ott senkit nem talált. A meglepetéstől felült, lelépett az ágyról, s talpa valami selymes, puhán bársonyos dologba mélyedt. Lenézett, és látta, újdonsült felesége ott kucorog a régi pokrócon, keze felnyúlik hozzá az ágyra. Valószínűleg az érintésére ébredt, amikor a nő álmában, önkéntelenül megfogta a kezét. A medveasszonyt akkor a karjaiba vette, és olyan gyengéden fektette vissza az ágyba, hogy még csak fel sem ébredt...

FARKASKALAND SZARVASKŐBEN

Az erdőben nem volt titok, hogy a nagy, szürke **farkas** ki nem állhatja a kis, vörös **rókát**. A róka folyton szekálta a farkast, mondván, neki csak az ereje nagy, az esze nem, és az sem vall bátorságra, hogy valaki a nagyobb termetével félemlíti meg a többi állatot.

Az erdőlakók épp gyűlést tartottak a tisztáson, amikor nagy csörtetve megérkezett, az amúgy késésben lévő **vaddisznó**. Meneküljön, ki merre lát, nagy vihar közeleg, villámcsapástól kigyulladt az erdő! - rőfögte szinte elhaló hangon. Ő maga szaladt is tovább, hogy minél messzebbre kerüljön a nagy robajjal egyre közeledő tűzvésztől.

Valamennyi állat lábra kapott, és szaladt, ki merre látott. Leginkább előrefele, mert mindegyik félt a tűztől, és többen már azt érezték, a lángok ott ropognak a sarkukban.

Egyedül a kis, vörös róka torpant meg. Ő hátat fordított a többieknek, és loholt vissza, egyenesen a lángtenger irányába. Csak a nagy, szürke farkas vette észre, és nem értette az okát. „Emögött valamiféle csalafintaság rejtőzik. Lehet, hogy nem is igaz a tűz, csak ez a csavaros észjárású ravaszdi eszelt ki már megint valamit. Talán a közelben jó lakomára nyílik lehetőség, és ő átverte úgy a vaddisznót, mint a világgá szaladó többi erdőlakót is, csak hogy egyedül övé lehessen a préda” – morfondírozott magában.

A farkas mindezt végiggondolta, kicsit várt még, de aztán egy hirtelen elhatározással követni kezdte a róka nyomát. A levegő egyre melegebb lett, a füstszag is jobban érezhető volt, és mintha a hangok is az erdőtűz valós voltára figyelmeztettek volna. Percekig loholt, amikor egyszer csak meglátta a rókát. Egy nagy fatörzs gyökerei előtt feküdt, magatehetetlenül. Testét beborították a vihar által letört ágak. Mozdulni sem tudott. A fa gyökerei közül halk nyüsözgés hallatszott. „A kölyköm van odabenn a kotorékban” – mondta a farkasnak.

A nagy, szürke farkas akkor nekifeszült, és hatalmas körmeivel, fogaival, addig rángatta a faágakat, amíg a kis, vörös róka ki nem szabadult. Szerencsére nem sérült meg komolyan. Kicsit fájlalta ugyan a hátát, de ez nem akadályozta meg abban, hogy kölykével a szájában ne szaladjon a farkas után. Rohantak a tűz, a száraz gallyakat ropogva emésztő lángok elől. Egy tűzcsóva megelőzte őket, és az égő zsarátnok a farkas farkára hullt, kiégetve jó darabon róla a szőrt.

Ez persze csak akkor derült ki, amikor kijutottak a tűzzónából, és védett helyen végre megpihenhettek. A nagy, szürke farkas akkor vette észre, hogy a tűz lekopasztotta a farka végéről a szőrt. Amikor látta, hogy a kis, vörös róka is azt nézi, szomorúan megjegyezte. „Na, most aztán lesz miért csúfolnod. Még annyi eszem sincs, hogy megőrizsem a bundám épségét, hiába olyan nagy a termetem és az erőm!”

De a róka, szokásától eltérően, egyáltalában nem kezdett el gúnyolódni. Sőt, azt mondta. „Tudod farkas, én magam fogom elmondani minden erdőlakónak, hogy te vagy a legbátrabb közülünk. Téged nem riasztott el a tűz, nem menekültél, hanem az erőddel - bár nem is vagyunk barátságban -, megmentettél a kölykömmel együtt. Ha az eszed nem is, de a szíved neked a legnagyobb közöttünk. És ez az igazi bátorság!”

ARANY ŐSZ

Keglovich Anita

A megszokott kép, ahogy naponta látom. Behunyt szemmel is érzékelem, mint követik egymást Eger felé a megállók. Pár nappal ezelőtt, ébredés után még sötét éjszaka rémisztgetett, szürkületben botorkáltam ki a szarvaskői buszmegállóhoz. Hazafelé se volt más a helyzet, jócskán alkonyodott már, mikor a jármű döcögve, szuszogva felkapaszkodott az unásig ismert, erdős részek közt hosszan elnyúlóan kacskaringózó, hegyi aszfalton.

Ma reggel azonban valami megváltozott. Mire a jármű rátért a - változatosság kedvéért lejtős - kanyargós útra, egy prózai, hétköznapi dolognak köszönhetően, egészen kivilágosodott. Átállítottuk az órákat, a téli időszámításnak megfelelően.

A táj azonban mégsem azért vonta magára a figyelmemet, mert ismét világosan körvonalazódtak az elsuhanó házak, s láthatóvá vált minden kis szelete a mozgó

világnak, hanem valami másért. Az elmúlt napokban, amíg a reggeli sötétség okán nem láttam a kinti világot, beköszöntött az igazi ősz.

Aki szereti a természetet, csupán azért nem mondhatja, hogy ez a legszebb évszak, mivel mindegyik szép. Önmagáért szép. A mindent zöldbe borító tavasz, a ragyogóan tarka, színpompás nyár, és - ugorjunk egyet - a kristálycsillogású, jégleheletű tél. Szándékosan hagytam ki a felsorolásból az őszt, mert annak kénytelen vagyok mégis hosszabb tirádát szentelni.

Amint azt ezen a reggelen is megtapasztalhattam, egy csapásra gazdaggá lett a táj, aranyba borult a világ. A legmeghatározóbb színe az őszen valóban az arany. De mit is beszélek? A nemesfém csupán gyenge utánzata annak, milyen pompázatos színekkel az ősz képes elkápráztatni. Csak sárgából többfélét vonultat fel a lombok színekavalkádja! Napsárgát, a hajnal pírjával beoltva, óaranyat, azután a barnának és a vörösnek minden árnyalatát felkente palettájáról ez a rafinált öreg festőművész, a Természet.

Tobzódnak a színek, a mogyoróbarna, az ős s a kávé sötétjétől, az égőpirosra, s a rőt-vörösön át, vissza, egészen az eredeti alapszínig, a zöldig. És ami a legcsodálatosabb, hogy nem csak a lombkorona öltött tarka ruhát, de jobban szemügyre véve, egy-egy tenyeres levélen belül is váltakoznak a színek, sőt, olykor egyes levélkéik is megosztva színeződtek. Mintha alkotójuk

csak próbálgatta volna, melyik közülük a legszebb, ezért ebből, meg abból a festékből is felkent egy ecsetvonásnyit.

Nem tudom levenni szemem az elsuhanó tájról. Mikor történt mindez? Tán éjszaka, titokban dolgozott a nagy Természet mester?

A fákon még ezernyi levél, de ugyanannyi borítja lábuknál már a földet is. Jó lenne belegyalogolni, feldobni egy maréknyi aranyat, és aláállni, mint a mesében a szegény lány, aki jutalmul kapta az aranyesőt.

A jármű szelet vet, s amerre elhalad, a forgószél megpörgeti, levegőbe emeli a pihekönnyűvé vált, száraz faleveleket. Az aranytallérok lebegnek, majd visszahullanak a földre, vastagítva a taposni vágyott, puha avartakarót.

Szép vagy, ősz! A békés, mesébe illő táj látványa annyira elandalított, már majdnem azt kívántam, bár maradna örökre így minden, változatlanul.

De hová is lenne akkor a ragyogóan fehér, téli világ? Mivé lennénk, ha tavasszal nem bontanának rügyet a fák, a bokrok, s nyáron elmaradna a tökéletes kibontakozás, a gazdag, pompás, virággal felcicomázott, gyümölcszel dúsított táj?

Szép vagy ősz, gyönyörű. Mégis, pár hónap múltán örömmel vegyes szomorúsággal búcsúzom majd tőled. És jöhet a következő felvonás, amikor is a nagy öreg, a Természet ismét elvarázsol egy újabb remekével, melynek címe „Téli táj”.

Keglovich Anita

IRODALOM

TÓTH ISTVÁN

Szarvaskő – Egy csepp Magyarország, egy tenyérnyi haza. Szülőfalum természetrajza, története és néprajza.

Szarvaskő Község Önkormányzata, Csathó Nyomda Kft., Eger, 2005.

KÁRPÁTI JÁNOS

Szarvaskő - Történelem és természet

Szarvaskő Község Önkormányzata; Agria-Humán Közhasznú Nonprofit Kft., Eger, 2015.

BOROS ANDRÁS – KÁRPÁTI JÁNOS

Szarvaskői vár - Telekessy István virtuális emlékpark. Konceptió terv 2017.

Szarvaskő Község Önkormányzata, Agria-Humán Közhasznú Nonprofit Kft., Eger, 2017.